יכיר לחוד. דלמא כתיב פנים הוי פלמת היכר: (ד) עובדי כוכבים דמינן בני נחלה לירש את אביהם עובד כוכבים אחר שנתגיירו בפ"ק דקדושין (דף יז.): **לא לאחוה גרמה.** הקב"ה את העולם אלא לצמצם ילדה: **מי שנא היו לו בנים כו'.** פרישית לעיל(ו) גבי מתני': **ילדה ממנו.** דקתני משמיה דשמואל ילדה הוי בכור לנחלה: **מאי לירוק גורמה ושפחה.** דמשמע מש"ה הוי בכור לנחלה לאותם בנים שהיו לה בהיותה עובדת כוכבים לא משכחי: **אפי' נפ ישראל.** דבנים הראשונים משודים בנים הוי מ הא נמי בכור לנחלה להא נמי תליא מילתא ולא נחש: **תנא נחו.** הא ילדה משמיה דשמואל ז לא בנים מהדר אלא מילתא נחפי נפשה היא דקאמר גיורת שהיו לה בנים בהיותה עובדת כוכבים ונתגיירה נעלה וילדה משמיה לתורת ישראל הוי בכור לנחלה ותיובתא דר' יוחנן: **נעולם משראל אלא היו לו בנים.** ומשום בכור לנחלה לא מיצטרין למיקנט גיורת אלא משום דלמשעינן דלמיו בכור לכהן דבנים הראשונים מיקרו פטר רחם ולאפוקי מדר' יוסי הגלילי: **הא.** דקתני בכור לנחלה לרבי יוסי הגלילי היא דלגבי כהן משיב ליה בכור דעד שיפטרו רחם בישראל: **ויליף ליה.** הבעל: **מינה דידה.** היכי דלגבה לא משיבי בנים לראשונים והוי הא פטר רחם דכתיב בישראל לגביה נמי לא משיבי לראשונים והוי הא דמשכי חוני(ז): **ליה.** בא לו: **לפילו ישראלים נמי.** ז דלמרן (ה) בפירקין קמא (דף ג:) הכהנים והלויים פטורין: **נבים אכותם.** דמשמתת אב נפקא מהכא דקרויה משפחה ולא משפחת אם ואמאי פטור: **דאיעבר מעובד כוכבים.** דל"ל חיים לגבי ישראל ואייך הבן בתר אם ישראלית טפי מבתר אבוה עובד כוכבים הלכך פטור: **ולא אימא לגיזרת דמ"ד אין מזהמין אם הולד.** בנמ' יבמות (דף מה.) דאיכא למ"ד עובד כוכבים הבא על בת ישראל הולד כשר לבתר דמיגיירי ליה יש לו בנים ונתגייר יש לו בכור לנחלה אמר רבינא ואיתימא רב אחא ג הא ודאי רבי יוסי הגלילי ד הוא דאמר פטר רחם בישראל עד שיפטרו רחם מישראל ויליף איהו מינה דידה (ו) אמר רב אדא בר אהבה לוייה ה שילדה בנה פטור מה' סלעים דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ומלוי מאי איריא לוייה אפילו ישראלית נמי אלא דאיעבר מישראל [3] למשפחותם לבית אבותם כתיב אמר רב פפא דאיעבר ז מעובד כוכבים ולא תימא אליבא דמאן דאמר יאין מזהמין את הולד אלא אפילו למאן דאמר מזהמין את הולד לוי פסול מיקרי מר בריה דרב יוסף אמר משמיה דרבא לעולם דאיעבר מישראל ושאני התם דאמר קרא פטר רחם בפטר רחם תלא רחמנא תנן מי שהיו לו בנים ונשא אשה שלא ילדה נתגיירה מעוברת נשתחררה מעוברת ח (ג) וילדה היא וכהנת היא ולויה היא ואשה שכבר ילדה וכן מי שלא שהתה אחרי בעלה ג' חדשים ונשאת וילדה ואין ידוע אם בן ט' לראשון אם בן ז' לאחרון בכור לכהן ואינו בכור לנחלה מכלל ט דכהונה ולויה פטורין דאיעבר ממאן אילימא דאיעבר מכהן ולוי י אי הכי מאי איריא כהנת ולויה אפי' בת ישראל נמי אלא דאיעבר מעובד כוכבים כהנת פטורה והאמר רב פפא בריך לן יא רבה כהנת שנתעברה מעובד כוכבים מהו ואמינא ליה לאו היינו דרב אדא בר אהבה דאמר לויה שילדה בנה פטור מחמש סלעים ואמר לי הכי השתא בשלמא לויה בקדושתה קיימא יב דתניא יג לויה שנשבית או שנבעלה בעילת זנות נותנין לה מן המעשר ואוכלת אלא כהנת כיון (ג) דאי בעיל לה הויא זרה הניחא למר בריה דרב יוסף משמיה דרבא דאמר דאיעבר מישראל מוקי לה בדאיעבר מישראל אלא לרב פפא במאי מוקי לה לעולם דאיעבר מכהן והיא בת ישראל ואמאי קרי לה כהנת דכהיותו עובד כוכבים לאו בני נחלה נינהו. פירש בקונטרס עובדי כוכבים (ה) משום בני נחלה משמגיירו בפ"ק דקדושין (דף יז.): **לא לאחוה גרמה.** הקב"ה את העולם אלא לצמצם ילדה: **מי שנא היו לו בנים כו'.** פרישית לעיל [מו.] גבי מתני': **ילדה ממנו.** דקתני משמיה דשמואל ילדה הוי בכור לנחלה: **מאי לירוק גורמה ושפחה.** דמשמע מש"ה הוי בכור לנחלה לאותם בנים שהיו לה בהיותה עובדת כוכבים אלא משכחי: **אפי' נפ ישראל.** דבנים הראשונים משודים בנים הוי מ הא נמי בכור לנחלה להא נמי תליא מילתא ולא נחש: **תנא נחו.** הא ילדה משמיה דשמואל ז לא בנים מהדר אלא מילתא נחפי נפשה היא דקאמר גיורת שהיו לה בנים בהיותה עובדת כוכבים ונתגיירה נעלה וילדה משמיה לתורת ישראל הוי בכור לנחלה ותיובתא דר' יוחנן: **נעולם משראל אלא היו לו בנים.** ומשום בכור לנחלה לא מיצטרין למיקנט גיורת אלא משום דלמשעינן דלמיו בכור לכהן דבנים הראשונים מיקרו פטר רחם ולאפוקי מדר' יוסי הגלילי: **הא.** דקתני בכור לנחלה לרבי יוסי הגלילי היא דלגבי כהן משיב ליה בכור דעד שיפטרו רחם בישראל: **ויליף ליה.** הבעל: **מינה דידה.** היכי דלגבה לא משיבי בנים לראשונים והוי הא פטר רחם דכתיב בישראל לגביה נמי לא משיבי לראשונים והוי הא דמשכי חוני(ז): **ליה.** בא לו: **לפילו ישראלים נמי.** ז דלמרן (ה) בפירקין קמא (דף ג:) הכהנים והלויים פטורין: **נבים אכותם.** דמשמתת אב נפקא מהכא דקרויה משפחה ולא משפחת אם ואמאי פטור: **דאיעבר מעובד כוכבים.** דל"ל חיים לגבי ישראל ואייך הבן בתר אם ישראלית טפי מבתר אבוה עובד כוכבים הלכך פטור: **ולא אימא לגיזרת דמ"ד אין מזהמין את הולד.** בנמ' יבמות (דף מה.) דאיכא למ"ד עובד כוכבים הבא על בת ישראל הולד כשר לבתר דמיגיירי ליה יש לו בכור לנחלה: (מתניתין) דלא הוי בכור לכהן אלא בכור לנחלה: ויליף איהו. הגר מינה דידה דגיורת מה היא ח) לטעמיה דר' יוסי אע"ג דהיו לו בנים בגיותה דיש לו בכור לנחלה: למשפחותם לבית אבותם כתיב. דמשפחת אב קרויה משפחה ואמאי פטורה: ולא תימא. רב אדא דאתי פטור היינו אליבא דמאן דאמר במס' יבמות אין מזהמין את הולד דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר דלא שדינן ליה בתר אביו אלא בתר אימיה והאי נמי בתר אימיה לויה שדינן ליה דפטור מחמש סלעים אלא אפי' למ"ד מזהמין הולד מ"מ בתר אימיה שדינן ליה ולוי פסול מיקרי ופטור: בפטר רחם תלה רחמנא. באמו ואמו אתיא משבט פטור: מדקתני ילדה היא וכהנת היא ולויה שילדו דכהנת ולויה פטורין: ולאו היינו דרב אדא דאמר לויה שילדה כו' ואוקימנא בדאיעבר מעובד כוכבים וכהנת נמי דאיעברא מעובד כוכבים פטורה: אלא רב פפא דאוקים לה לעיל לויה בדאיעבר מעובד כוכבים והכא לא מצי לאוקומי בעובד כוכבים משום דקתני כהנת במאי מוקים לה: לעולם. כהנת דקתני בת ישראל היא ודאיעבר מכהן ואמאי קרי לה כהנת הואיל ובנה כהן:

ח) [יבמות סב.], ט) [שם כב. וש"נ], י) [יבמות סב.], יא) [יבמות סב.], יב) [ע"ז כג.], יג) [ויקרא כא.], יד) [מולין קלב. לעיל ד.], טו) ל"ל דכהנת, טז) גי' הרמ"ה רבא, יז) תוספתא דיבמות רפ"ו ויבמות לט., יח) [דף מו.], יט) [דברים כח], כ) [ויקרא כא], כא) [יבמות סב.], כב) תוס' יעב"ץ, כג) ג' ל"ק מינן בני נחלה לירש את אביהם כו', כד) עיין ל"ק, כה) ל"ק, כו) [ועש"ם על הגליון],

הגהות הב"ח

(ה) גמ' ומשמתא ליכרל ילדה בכור כל"ל ותיובתא ולדה נחמק: (ו) שם נשמרייב מעוברת ילדה כל"ל ותוס' ד"ה נחמק: (ז) שם נלא נכתב מיין דאיבעלה ליה טוס זכ: (ח) רש"י ד"ה יכיר וכו' היכר וכו' סס"ד ותמ"ל מ"ש דבגיותו לאו בני נחלה עובדי כוכבים מינן וכו' אחר שנתגייר כל"ל ותוס' ד' וכו' בפיקרין קמא ג"כ דף ד' ובפ"ג דף יג: (ט) ד"ה נלא ילדה וכו' ופטור:

רבינו גרשום

יכיר לחוד. דכיון דלא כתיב ביה [פנים] בהכרת פדחת לחוד סגי לנחלה והכא דבעי פרצוף פנים משום דכתיב ביה הכרת פניהם: בגיותן לאו בני נחלה נינהו דאין אב לעובד כוכבים. לישנא אחרינא כדאמר במס' קידושין נכרי את הגר וגר את הגר אינו לא מד"ת ולא מד"ס דתניא לוה מעות מן הגר שנתגיירו בניו עמו כו' משום הכי יש לו בכור לנחלה: והא עבד ליה שבת בנים: ילדה ממאן. כלומר הא דתני משבאת לישראל ילדה ממאן ילדה: מאי אריא גיורת ושפחה. דהוי בכור לנחלה אפי' בת ישראל נמי בכור לנחלה הוי: וקתני בכור לנחלה. אע"ג דכבר הוליד בנים בגיותו ותיובתא דרבי יוחנן דאמר היו לו בנים בגיותו אין לו בכור לנחלה: (מתניתין) דלא הוי בכור לכהן אלא בכור לנחלה: ויליף איהו. הגר מינה דידה דגיורת מה היא ח) לטעמיה דר' יוסי אע"ג דהיו לו בנים בגיותה דיש לו בכור לנחלה: למשפחותם לבית אבותם כתיב. דמשמע דמשפחת אב קרויה משפחה ואמאי אבוהם כתיב. דמשפחת אב קרויה משפחה ואמאי פטורה: ולא תימא. רב אדא דאתי פטור היינו אליבא דמאן דאמר במס' יבמות אין מזהמין את הולד דעובד כוכבים ועבד הבא על בת ישראל אין הולד ממזר דלא שדינן ליה בתר אביו אלא בתר אימיה והאי נמי בתר אימיה לויה שדינן ליה דפטור מחמש סלעים אלא אפי' למ"ד מזהמין הולד מ"מ בתר אימיה שדינן ליה ולוי פסול מיקרי ופטור: בפטר רחם תלה רחמנא. באמו ואמו אתיא משבט פטור: מדקתני ילדה היא וכהנת היא ולויה שילדו דכהנת ולויה פטורין: ולאו היינו דרב אדא דאמר לויה שילדה כו' ואוקימנא בדאיעבר מעובד כוכבים וכהנת נמי דאיעברא מעובד כוכבים פטורה: אלא רב פפא דאוקים לה לעיל לויה בדאיעבר מעובד כוכבים והכא לא מצי לאוקומי בעובד כוכבים משום דקתני כהנת במאי מוקים לה: לעולם. כהנת דקתני בת ישראל היא ודאיעבר מכהן ואמאי קרי לה כהנת הואיל ובנה כהן:

כיון דאיבעלה: עז) מתרומה הוא דקא: יח) לא מצית: יט) משמע שרוצה לומר דלא איירי הכא בנתגיירו אלא בגיותן משמע קודם שנתגיירו דאז הם בני נחלה כדאמרינן בקדושין: כ) היינו בני תורת בכורה: כא) מה"ד והא עבידא: כב) מתניתין דמיעבר מכהן אבל בת כהן הלא מיעבר מכהן לא מיפטרא דלא שייך ממזרות בכותי: כג) דיבמות גבי וינחם בחלה: כד) דשמואל אמר כי יסיר: כה) נעולם. מתניתין דמיעבר מכהן לא מיפטרא דלא שייך ממזרות בכותי: כו) כו' שאין הולד הולך אחר הכותי: כז) דעובד כוכבים דלא שייך ממזרות בכותי: כח) דשמואל אמר כי יסיר:

תורה אור השלם

1. כִּי כֹה אָמַר יְיָ בּוֹרֵא הַשָּׁמַיִם הוּא הָאֱלֹהִים יֹצֵר הָאָרֶץ וְעֹשֶׂהָ הוּא כוֹנְנָהּ לֹא תֹהוּ בְּרָאָהּ לָשֶׁבֶת יְצָרָהּ אֲנִי יְיָ וְאֵין עוֹד:
ישעיהו מה יח

2. קַדֶּשׁ לִי כָּל בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל רֶחֶם בִּבְנֵי יִשְׂרָאֵל בָּאָדָם וּבַבְּהֵמָה לִי הוּא:
שמות יג ב

3. שְׂאוּ אֶת רֹאשׁ כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לְמִשְׁפְּחֹתָם לְבֵית אֲבֹתָם בְּמִסְפַּר שֵׁמוֹת כָּל זָכָר לְגֻלְגְּלֹתָם:
במדבר א ב

מוסף רש"י

אין לו בכור לנחלה. כן כתוב שיולד לו משיתגייר לאינו נוטל פי שנים (יבמות סב.). **לאו בני נחלה נינהו.** בנכריותן נלאו בני נחלה נינהו, דבת כהן וכהל כפשוטו, אבל ישראל נהגו בהו, כדלמרינן בקדושין (יח:) עכו"ם יורש אביו דבר תורה (שם). **דלא תוהו בראה לשבת יצרה.** בני מן בני פריה וביבה נינהו דכתיב (בראשית ט) ויאמר נסס אלהים פרו ורבו (שם לגירסת הגמ': דמעיקרא נמי בני פריה ורביה נינהו). **ונשא אשה שכבר ילדה.** לענין נחלה תנית מילתא בחד דכתיב רחמנא מוהו לענין כהן תנית רחמנא מוהו לענין כהן נחלה בפטור רחם (לעיל מו.). **עובדה שפחה.** לפילו עודה שפחה בלילה רחמונא ונמתמריה עכשיו, עודה עובדת כוכבים ונתגיירה. ומשמע ליה ישראל ילדה הוי בכור אע"פ שאינו נחלה, שהרי נזה לא היו בנים, ולכהן לא לחינו פטור רחם (שם). **דאמר בכור לנחלה ולכהן.** דבנים הטולים לה בהיותה עובדת כוכבים לא פטורי לויה (שם). **לויה שילדה בנה פטור מה' סלעים.** כבנה של לוי, דתנן (לעיל יג.) כהנים ולויים פטורים, ואשמעינן כן אחת דלויים כלוי (חולין קלב:). **דאיעבר מעובד כוכבים.** אבל לישנא דישראל נמי אינו נחלה, דתנן (שם). **בפטר רחם תלא רחמנא.** והכי רחם שיצא ממנו לאו דמיוחס הוא (שם). **לוייה שנשבית.** ומישתיין שמא נבעלה לעובד כוכבים (יבמות צא.). **או שנבעלה בעילת זנות.** כגון לעכו"ם ועבד ומלך וכל הנך דלמר בגלמנה לכ"ג (שם פח.) דמפסלא נהו בת כהן מתרומה, נבי לויים לא פסלי ממעשר (שם צא.).

שיטה מקובצת

ג) דהא ס"א הוו ליה בני: ד) אתמר בקמייתא בהא קאמר: ה) אתא בריה דרבא: ו) היא דאמר אות ו' נמחק: ז) לוייה. עי' תשובת הרשב"א סי' אלפים שס"ו: ח) מעוברת ילדה אות ו' נמחק: ט) הוי נמי האי בכור: י) לישראל [לא] במי שלא היו לו: יא) דאמרינן בפירקא קמא: יב) דרבותא אשמעינן: יג) בדיק לן מר מנשה: יד) פטור מחמש סלעים או לא הס"ד ומה"ד לאו היינו: טו) שנאכל לגוים: טז) מה"ד

ו א מיי' פ"ג מהלכות נחלות הל' יב טוש"ע מ"מ סי' רעז סעיף ט:
יא ב מיי' פט"ו מהל' מיאות הל' ו טוש"ע אה"ע סי' ט סעיף ז:
יב ג ד מיי' פי"ל מהל' בכורות הל' יא טוש"ע יו"ד סימן שה סעיף יח:
יג ה מיי' פט"ו מהל' מיאסורי ביאה הל' ג טוש"ע אה"ע סי' ד סעי' יט:
יד ו מיי' פ"ל מהלכות מעשר הלכה ב: